

نگاهی به وضعیت تله‌تاتر در تلویزیون زمانی این صحنه جای «نصیریان»‌ها بود

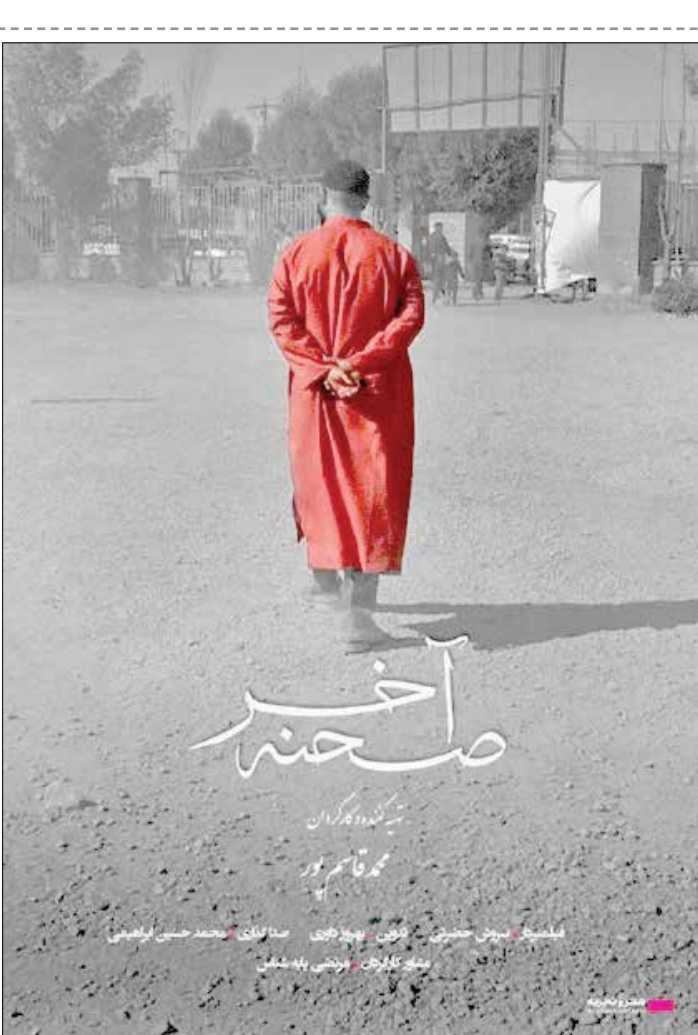
«پس از سال‌ها وقفه در تولید تله‌تئاتر، این گونه مغفول باز می‌گردد»؛ این جمله را در دو بسال قبل و پس از ۱۰ سال وقفه در ساخت نمایش‌های تلویزیونی، هر از گاهی از سوی مسولان صداوسیما می‌شنویم؛ اما اینکه اساسا این وعده چقدر عملیاتی شده است، مروری آامری در تعداد تولیدات و همچنین کیفیت آنها در این مدت، خود گویای امر است.

تناقض‌هایی درباره تعرض به کوشک قاجاری

ماجرای تعرض به کوشک قاجاری وارد فاز جدیدی شده است؛ دوستداران میراث فرهنگی اراده متولیان در حفاظت از ایسن میراث ملی را زیر سوال برده‌اند، اما معاون میراث فرهنگی یزد می‌گوید کوشک خط قرمز آن‌هاست و هیچ تعرض و تخریبی رخ نداده است. از سوی دیگر، رییس اداره کل میراث فرهنگی ایرکوه می‌گوید از شهرداری به خاطر تعرضی که داشتته، شکایت کرده و گفته‌اند که جدول‌ها باید با رأی دادگاه جمع شود و هر تخلفی که انجام شده باید با رأی دادگاه با آن برخورد شود. خیابان کشتی در حریم و عرصه «کوشک عزت‌آباد» ایرکوه چندی است که توجه رسانه‌ها و فعالان میراث فرهنگی را به خود جلب کرده است و با وجود این‌که میراث فرهنگی یزد پس از اعتراض‌های و واکنش‌ها، مانع ادامه فعالیت شهرداری در عرصه این اثر ملی شد، اما جمع‌نشدن جدول کشیده‌شده، ابهاماتی را درباره وضعیت کوشک، احتمال تعرض دوباره و موضع میراث فرهنگی استان یزد در حفاظت از این اثر ملی، مطرح کرده است.

دوستداران میراث فرهنگی معتقدند متولی میراث فرهنگی یزد اراده جدی برای حفاظت از کوشک تاریخی عزت‌آباد ندارد؛ چرا که از سال ۱۳۹۸، زمانی که حریم ایسن اثر ملی مصوب و ابلاغ شده، برخلاف تعهدی که درباره نصب سازه حفاظت در اطراف کوشک داشته، هیچ سازه‌حفاظتی ایجاد نکرده و کوشک ایرکوه بارها از سوی شهرداری مورد تعرض واقع شده است.

ایسنا برای پیگیری از سرانجام وضعیت کوشک عزت‌آباد ایرکوه که بارها و به پهانه خیابان‌کنشی مورد تعرض واقع شده است، با رییس اداره میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی ایرکوه و همچنین معاون میراث فرهنگی استان یزد، که پس از آخرین تعرض‌ها بازدید از ایرکوه

«صحنه آخر» مستندی‌ست که به ماجرای اجرای تعزیه روز عاشورا در شهری در اهواز می‌پردازد؛ تعزیه‌ای که سال‌هاست به دلیل غلیان احساسات مخاطبان صحنه آخر آن اجرا نشده است. به گزارش ایثنا،فیلم مستند «صحنه آخر» به کارگردانی محمد قاسم‌پور به تازگی در گروه هنر و تجربه اکران شده است. این مستند به ماجرای اجرای تعزیه روز عاشورا در شهری اهواز می‌پردازد که سال‌هاست به دلیل غلیان احساسات مخاطبان صحنه آخر این نمایش تعزیه اجرا نشده است. به پهانه اکران «صحنه آخر» با محمد قاسم‌پور گفتگویی داشتیم که در ادامه مشروح این گفتگو را می‌خوانید:
کشفای ایده مستند «**صحنه آخر**» چگونه صورت گرفت؟
این سوزه سالیان گذشته توسط دوستان

در حقیقت، مرور کارنامه دوساله تله‌تئاتر‌ها پس از وعده تقویت این ساختار، ما را به همین تعداد محدود رهنمون می‌کند و به وضوح این کارها – چه به لحاظ کمی و چه به لحاظ کیفی (عوامل سازنده، متن و بازیگران) – قابل مقایسه با نمونه‌های یک دهه قبل نیستند که مطرح‌ترین بازیگران تئاتر را برای ارائه متنی ماندگار در تاریخ ادبیات، مقابل دوربین‌های تلویزیونی می‌نشاندند. هنرمندانی چون علی نصیریان، جمیله شیخی، داوود رشیدی، سعید پور صمیمی، پورحسینی، داوود رشیدی، سعید پور صمیمی، فرهاد آبیش، اکبر زنگنه‌پور، هادی مرزبان و ….. حالا بیش از یک دهه است که تله‌تئاتری جانسدار و ماندگار را در قالب جدول پخش‌ی ثابت در سیما شاهد نرده‌ایم و آنچه اخیرا شبکه بارها در تاریخ ثبت‌شده به سال ۱۳۹۰ شبکه چهار برمی‌گردد؛ کارهایی چون «دنبالش رو نگیر» به کارگردانی آشا محرابی و «من و او» به کارگردانی سعید ابراهیمی‌فر. بجز آن هر چه پخش شده، آثاری است که صرفا در فواصل نامنظم از شبکه‌های مختلف روی آنتن رفته‌اند و یا بازیخشی از آثار قدیمی بوده‌اند. با این همه رییس سازمان صداوسیما، خود توجه به تله‌تئاتر را امری حیاتی برای صداوسیما دانسته و احیای تله‌تئاتر را یکی از اهداف اساسی در مرکز سیمِرع خوانده است. جلیلی می‌گوید: وقتی سازمانی مانند رسانه ملی بخواهد همسای تحولات اجتماعی پیش برود، باید با ساخت انواع گونه از مستند و خبر تا دکاودیرام (مستند داستانی) و تله‌تئاتر در اندیشه جذب مخاطب باشد. پس به اعتقاد وی «مرکز سیمِرع» می‌تواند عامل مهمی در افزایش «ضرب نفوذ» باشد. اما افزایش ضرب نفوذ، شاید این روزها به قله‌ای دور از دسترس برای صداوسیمای تبدیل شده که از طرفی با چالش‌های اجرایی کردن طرح تحول دست و پنجه نرم می‌کند. تله‌تئاتر به عنوان یکی از کامل‌ترین و منسجم‌ترین ساختارهای

برنامه‌سازی، نیازمند بودجه قابل توجه است و در کنار آن به برنامه‌سازان و بازیگرانی احتیاج دارد که در کنار چهره بودن، هم تئاتر بداندند و هم اقتضای مذبومی چون تلویزیون و تصویر را به خوبی بشناسند؛ ویژگی‌هایی که اگر تلویزیون این روزها و شرایطش را بشناسیم، به‌خوبی می‌دانیم که از فقدان هر دوی اینها تا حدودی رنج می‌برد. در این اساس، رسیدن دوباره به تله‌تئاتر‌هایی که با حضور بزرگان عرصه نمایش، هنوز که هنوز است برنامه‌های ماندگار و فخری در آرشِیو صداوسیما به حساب می‌آیند، به همین راحتی‌ها هم نیست. ساخت کارهایی که در این دو سال تولید و پخش شده‌اند هم معنایی جدی برای بازگشت تله‌تئاتر به سیما محسوب نمی‌شود. ضمن اینکه دستیابی به موفقیت در یک ساختار برنامه‌سازی هم شاید پراحتی چند دهه قبل نباشد. با نگاهی به ساختارهای موفق جهانی، این روزها شاید تولید و پخش برنامه‌های تعاملی در حوزه نمایش، برای تلویزیون راه بهتری باشد؛ چنانچه در مواردی در رادیو اجرائی شده و اتفاقا بازخوردهای خوبی هم به دست آورده است. تلویزیون برای برون‌رفت از این شرایط، نیازمند بهره‌گیری از قدرت خلاقیت و دانش ذهنی آگاهان حوزه رسانه و مطلعان از شرایط روز است. افرادی که ساختارهای جدید برنامه‌سازی را به‌خوبی بشناسند و بتوانند با این‌ترتبه کردن آنها، تماشاگر داخلی را جذب کنند. تلویزیون باید بداند موفقیت در برخی ساختارهای اصیل از جمله تله‌تئاتر، تنها با اتکا به دانش و تبحر قدیمی‌ها در کنار جسارت و خلاقیت جوان‌ها میسر است، در این مسیر سفارشی‌سازی صرف، موفقیت‌چندانی را حاصل نمی‌کند. تلویزیون در برخی ساختارها از جمله تئاتر، باید متناسب با اصالت همان هنر رفتار کند که در غیر این صورت، بر تولیداتی که پخش می‌شوند هر نامی می‌توان گذشت غیر از تله‌تئاتر.

حل شود، اظهار کرده که حاضر است تا چندین میلیارد در ایسن محوطه تاریخی هزینه کند. عادل همچنین درباره جدول‌هایی که به منظور خیابان‌کنشی هنوز در محدوده کوشک عزت‌آباد هستند، گفت: جمع‌آوری این جدول‌ها باید با رأی دادگاه با آن برخورد شود. ما خودمان نمی‌توانیم جدول‌ها را جمع کنیم و فقط می‌توانیم از لحاظ حقوقی کار را پیگیری کنیم و از شهرداری به دلیل این اقدامات شکایت کردیم. رییس اداره میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی ایرکوه درباره سازه حفاظتی کوشک نیز اظهار کرد: تا کنون اعتباری برای نصب این سازه نداشتیم. اگر اعتباری بابت این کار داشته باشیم، سازه را نصب خواهیم کرد. او در ادامه به واکنش‌های شدید دوستداران میراث

نمای گسترده از محوطه تاریخی کوشک قاجاری در اهواز. در پایین تصویر، سازه‌حفاظتی برای کوشک قاجاری دیده می‌شود.

کارگردان مستند «صحنه آخر» مطرح کرد

چرا این تعزیه «صحنه آخر» ندارد؟

آن ندارند باعث می‌شود که افراد بسیاری ترغیب شوند که این هنر را بیشتر بشناسند یا به دیدن این نمایش‌ها بروند. در هنر تعزیه همزادپنداری جالبی بین مخاطبان و بازیگران نمایش ایجاد می‌شود و این تجربه می‌تواند منصرح به این هنر باشد. رسالت سینمایی مستند هم همین‌گونه است و فیلمساز با گزارش‌دهی ترغیب می‌کند که نگاه مخاطب نسبت به یک موضوع مثبت یا منفی شود و شما به صورت برنامه‌ریزی شده یا بدون برنامه‌ریزی در جهت ترویج یک مسئله اقدام می‌کنید.

هنر تعزیه به عنوان تنها هنر نمایشی مختص واقعه کربلا سال‌ها در کشور ما اجرا شده و از زمانی که هنوز هنر نمایش و سینما وجود نداشته‌اند، مردم با این نمایش واقعه کربلا را بازسازی می‌کنند. امیدوارم مستند «صحنه آخر» هم نقشی در احیا و زنده نگاه داشتن این هنر که زمانی تنها هنر نمایشی‌ای بوده که می‌توانسته مردم را به لحاظ بصری به واقعه کربلا نزدیک کند، داشته باشد.

در واقع «صحنه آخر» نشان می‌دهد که هنر تعزیه همچنان در برخی نقاط کشور یک هنر جدی است که مخاطبان بسیاری دارد.
بله همچنان در برخی نقاط کشور هنر تعزیه بسیار مورد توجه است و اهمیت ویژه‌ای دارد. در بسیاری از شهرها تعزیه یکی از برنامه‌های مهم مردم آن منطقه برای عزاداری‌های محرم است. این فیلم در خوزستان ساخته شده اما طبق شنیده‌های من هنر تعزیه در استان‌های یزد و اصفهان و شهرهایی چون طالقان خیلی جدی اجرا می‌شود.

این «صحنه آخر» می‌توانست زمان طولانی‌تری داشته باشد و به نظر می‌رسد کمی زود تمام می‌شود. به نظرهم قسه فیلم در همین زمان به پایان می‌رسد و همه آنچه که قصد روایت و به تصویر کشیدنش را نشان می‌دهیم. اگر می‌خواستم بیشتر به تعزیه بپردازم و اجرا را بیشتر نشان دهم طبیعتاً زمان بیشتر می‌شد اما ما کی قصه‌ای را آغاز کرده بودیم و آن را به سرانجام رساندیم، و بیشتر شدن زمان به نظرم فیلم را خسته‌کننده می‌کرد.

نکته

تعزیه را مناسبتی نکنیم

حاج عنایت‌الله قاسمی که این روزها سه مجلس تعزیه را در محوطه باز مجموعه تئاتر شهر اجرا می‌کند، معتقد است که این هنر بیشتر در ده روزه اول محرم مورد توجه قرار می‌گیرد و حال آنکه در طول سال می‌توانیم مجالس تعزیه داشته باشیم. این هنرمند که سال‌ها در حسینیه حضرت زهرا (س) در محله استاد معین تعزیه‌خوانی کرده، در گفتگو با ایسنا با اشاره به اینکه در برنامه «نوی‌عرشیان و مشق فرشیان» چند تعزیه کمتر شناخته شده را اجرا می‌کند، گفت: همین که اسم تعزیه به میان می‌آید، همه یسار ده روز اول ماه محرم می‌افتند در حالیکه ما برای تمام مناسبت‌ها تعزیه داریم؛ تعزیه‌هایی شاد برای ایام شادی و سالروز تولد ائمه و … که متأسفانه حتی بعضی از دست‌اندرکاران تعزیه هم آنها را نمی‌شناسند. این هنرمند ادامه داد: به عنوان کسی که ۴۰ سال است در کار تعزیه‌ام و نسخه‌های بسیاری دارم، می‌گویم که بیش از ۴۰۰ نسخه تعزیه داریم و اگر در طول سال تعزیه اجرا کنیم، زمان کم می‌آوریم اما متأسفانه به دلیل مناسبتی شدن تعزیه، اغلب نسخه‌های تکراری اجرا می‌شود. او با بیان اینکه تعزیه دربردارند همه هنرهاست، افزود: در تعزیه هم موسیقی داریم و هم نمایش و هم ادبیات و دیگرگونه‌های هنری اما متأسفانه فقط ظاهر این هنر را حفظ کرده‌ایم و در حال حاضر تعزیه ما از حالت سنتی خود دور شده و بیشتر دچار زرق و برق شده است.

قاسمی که به مدت ۲۰ سال در تکیه‌ای از محله استاد معین تعزیه اجرا می‌کرده، یادآوری کرد: حدود ۲۰ سال تمام شب‌های جمعه برنامه داشتیم و این برنامه‌ها در طول سال ادامه داشت اما متأسفانه در دوران کرونا حسینیه را تعطیل کردیم و بعد از آن نیز به دلیل شرایط دشوار اقتصادی امکان بازگشایی آن را نداشتیم. در حالیکه این حسینیه شناخته شده بود و حتی زمانی که آقای تقوایی مشغول ساخت فیلم تعزیه برای ثبت این هنر در یونسکو بود، به همراه تعدادی از هنرمندان شناخته‌شده این حوزه به تکیه ما آمدند و تصاویری ثبت کردند. این تعزیه‌خوان با ابراز تأسف از بی‌توجهی به این هنر ادامه داد: کسی نیست که از تعزیه پشتیبانی کند و الاّ آن هم به ضرب و زور آن را نگه داشت‌ایم. در حالیکه این سنت از سال‌های گذشته به ما رسیده ولی متأسفانه هیچ اثر گمانی از آن حمایت نمی‌کند مگر در مناسبت‌های خاص و برای برنامه‌های مختصر از حد چند روز. قاسمی با تشریح تجربیات شخصی خودش در زمینه تاثیرگذاری تعزیه بر عموم مردم و حتی نوجوانان افزود: زمانی تعزیه بیشتر از سوی مردم حمایت می‌شد. حالا هم برای ده روز اول محرم با ۲۸ صفر بازی شخصی داریم که در همه شهرها از گروه‌های تعزیه حمایت می‌کنند ولی نهادهی که در طول سال کمک هزینه‌ای به این کار اختصاص بدهد و سبب شود تعزیه‌های غریب هم اجرا شوند، نداریم.

او با اشاره به نسخه‌هایی که برای اجرای خودش در مجموعه تئاتر‌شهر انتخاب کرده، توضیح داد: نسخه‌هایی را انتخاب کرده‌ام که ۵۰ سال پیش در تکیه شاپور اجرا می‌شد. جالب است که حتی بعضی از اجراگران ما خودشان این تعزیه‌ها را ندیده‌اند.

قاسمی ابراز تأسف کرد: الاّن تعزیه‌ها خیلی تکراری شده و حتی در ایام محرم هم فقط بعضی از نسخه‌ها اجرا می‌شود و متأسفانه تعزیه گرفتار افرادی شده که چیزی از این هنر نمی‌دانند و بسیاری از هنرمندان قدیمی این رشته که خاک آن را خورده‌اند، از دنیا رفته‌اند بدون اینکه جایگزینی برای آنان داشته باشیم. نسل جوان هم که کمتر با این هنر آشنایی دارد به طوری که اگر بخواهیم مجلس دو طفلان مسلم را اجرا کنیم، به سختی می‌توان چهار بچه‌خوان حرفه‌ای پیدا کرد. قاسمی شامگاه شنبه، ۳۱ تیر تعزیه «شهادت ربور جعفر» را در فضای باز تئاتر شهر و در قالب برنامه «نوی‌عرشیان، مشق فرشیان» اجرا کرد. او امشب، یکشنبه ۱ مرداد نیز تعزیه «هوب نصرانی» را اجرا می‌کند و شامگاه سه‌شنبه ۳ مرداد نیز تعزیه شهادت حضرت مسلم را اجرا خواهد کرد. مجالس تعزیه راس ساعت ۲۰ به مدت یک ساعت در فضای باز مجموعه تئاتر شهر اجرا می‌شوند.

اخبار کوتاه

آخرین مصوبات شورای

پروانه ساخت آثار غیر سینمایی

شورای صدور پروانه ساخت آثار غیر سینمایی با ساخت ۱ عنوان فیلم کوتاه داستانی و ۴ عنوان فیلم بلند داستانی و ۳ عنوان فیلم مستند غیرسینمایی موافقت کرد. به گزارش اداره کل روابط عمومی سازمان امور سینمایی و سمعی بصری، در جلسات اخیر شورای پروانه ساخت آثار غیر سینمایی، با ساخت فیلم کوتاه داستانی: «آن سوی آسمان» به تهیه‌کنندگی، نویسندگی و کارگردانی سینیاک چاردلوی، فیلمهای بلند داستانی: «رض زبیر ا» به تهیه‌کنندگی و کارگردانی رضا حسن‌زاده و نویسندگی رضا حسن‌زاده و سامره اعلائی، «گل و گلوله» به تهیه‌کنندگی، کارگردانی و نویسندگی سیروس حسن‌پور، «۶۰ نایبه نور» به تهیه‌کنندگی و کارگردانی محسن کمالی دولت آبادی و نویسندگی بهروز باقری سجزئی، «زن نامرئی» به تهیه‌کنندگی بابک برجسته، کارگردانی و نویسندگی محسن منشی زاده موافقت شد. همچنین فیلم مستند «شعر ممنوع» به تهیه‌کنندگی، نویسندگی و کارگردانی ناصر منصور افشار و فیلم مستند بلند «نگین ارگ» به تهیه‌کنندگی داود سسمائاتی یسار، کارگردانی و نویسندگی محمدرضا ورزی موفق به کسب پروانه ساخت غیر سینمایی شدند.

«باری» در پاکستان توقیف شد

اکران فیلم سینمایی «باری» در ایالت پنجاب، پرجمعیات ایالت پاکستان تا اطلاع ثانوی متوقف شد. به گزارش ایسنا به نقل از گاردین، اکران فیلم هالیوودی «باری» در ایالت پنجاب پاکستان به دلیل «محتوای اعتراض‌آمیز» به تعویق افتاد و مقامات اعلام کردند این فیلم بازبینی خواهد شد و نیاز به مجوز از هیات‌های استانی برای سانسور صحنه‌هایی است که ناقض ارزش‌های اجتماعی، فرهنگی و مذهبی کشور است. فرخ محمود، دبیر هیات سانسور ایالت پنجاب به گاردین گفت: «ها فیلم را قبل از اکران در کشور بررسی خواهیم کرد.» اما او به صحنه خاصی اشاره نکرد. این اقدام از سوی پاکستان پس از آن صورت می‌گیرد که اکران یکی از فیلم‌های مورد بحث سال توسط برخی کشورهای خاورمیانه از جمله ایران متخذه عربی و مصر نیز به تعویق افتاده است. ویتنام نیز اوایل ماه جاری به دلیل صحنه‌ای که نقشه‌ای را نشان می‌داد که ادعای یکجانبه چین برای قلمرویی در دریای چین جنوبی را نشان می‌داد، اکران این فیلم را ممنوع کرد. در ابتدا قرار بود این فیلم از ۲۱ جولای در ویتنام اکران شود. «باری» به کارگردانی «گرتر گروویگ» و بازی «مارگو رابی» و «ایران گامبلیگ» همراه است و هم‌اکنون یکی از فیلم‌های موفق گیشه در آمریکاست. توقیف موقت این فیلم در ایالت پنجاب پاکستان انتقادهایی را در شبکه های اجتماعی به دنبال داشته است و یکی از کاربران در توئیتر نوشت: از نظر موضوعی، فیلم درباره زنانی است که می‌توانند هر کاری را که می‌خواهند انجام دهند، که حدس می‌زنم یک تهدید بزرگ برای بافت جامعه ما باشد اما هیچ چیز دیگری برای سانسور ندارد. پاکستان سابقه ممنوعیت فیلم‌هایی را دارد که هنرهای فرهنگی را به چالش می‌کشند. در ماه نوامبر، این کشور فیلم برنده جایزه کن «جوی‌لند» که نماینده سینمای پاکستان در اسکار ۲۰۲۳ بود را به دلیل نقض «هنرهای نجابت و اخلاقی جامعه» ممنوع کرد.

همکاری مشترک صادق آهنگران و دولت‌مذ خائف

دولتمند خائف (خواننده و موسیقیدان شهیر تاجیکستان) به مناسبت ایام سوگواری محرم یک قطعه مشترک با صادق آهنگران مداح قدیمی تولید کرده است.

به گزارش ایسنا، این قطعه «حسینیه دل» نام دارد و شعر آن را علیرضا قزوه سروده است. دولت‌مذ، استاد موسیقی محلی جنوب تاجیکستان است که به آن «فلک» گفته می‌شود. این در حالی است که صادق آهنگران در جایگاه خواننده و مداح پیش از هم تولیدات مشترکی با دولت‌مذ خائف داشته است. این قطعه از تولیدات جدید مرکز شعر، موسیقی و سرود صدا و سیما است که ۳۰ اثر با موضوع محرم و عاشورا را به مناسبت این ایام تولید و برای پخش به شبکه‌های رادیویی و تلویزیونی ارسال کرده است. قطعات موسیقایی جدید مرکز موسیقی و سرود صدا و سیما شامل ۶ قطعه به صورت مانگه و ۲۴ قطعه صوتی آکابلا است که در این مرکز تولید شده است. سه قطعه «خون خدا»، «وداعی تلخ» و «نگام محرم» با آهنگسازی فرهاد برنجان و تنظیم مجید رزاشاده و اشعار علیرضا قزوه به خوانندگی مجید بهداروند، «کام‌عاش» با آهنگسازی و تنظیم شهرام منظمی، شعر عبدالجبار کاکایی با خوانندگی حمیدرضا ترکانشوند، «امان وصل» با شعری از محمودخان ملک‌الشعرا(صبا) و خوانندگی مهدی حبیبی، «حسینیه‌ی دل» با شعری از علیرضا قزوه و خوانندگی مشترک دولت‌مذ خائف خواننده تاجیکستانی و صادق آهنگران از تولیدات جدید موسیقایی این مرکز است.